

מסמך רקע לדיון בוועדת השקיפות בנושא 'שקיפות בניהול רחבת הכותל'

על פעילות רב הכותל והקרן למורשת הכותל המערבי

מכון "על משמר הכנסת"

תפקיד רב הכותל – הגדרה חוקית

1. בשנת 1967, לאחר שחרור הכותל במלחמת ששת הימים, חוקקה הכנסת את חוק השמירה על המקומות הקדושים, תשכ"ז-1967.¹ עיקרו של החוק נועד לקבוע כי המקומות הקדושים יהיו שמורים מפני חילול וכל פגיעה אחרת ומפני כל דבר העלול לפגוע בחופש הגישה של בני הדתות אל המקומות המקודשים להם או ברגשותיהם כלפי אותם המקומות. החוק הסמיך את שר הדתות להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוע החוק.²
2. בשנת 1981 התקין שר הדתות דאז, אהרן אבוחצירא, את תקנות השמירה על מקומות קדושים ליהודים, תשמ"א-1981.³ בתקנות אלה (סעיף 1) מתואר תפקידו של "הממונה הראשי", שזהו הביטוי המקביל לתפקיד אותו ממלא רב הכותל והמקומות הקדושים. הממונה הראשי ממונה על ידי שר הדתות, על פי המלצת הרבנים הראשיים לישראל, ותקופת כהונתו לא מוגבלת בזמן.
3. על פי סעי' 4(א) לתקנות, הממונה ראשי, על דעת הרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות, ליתן הוראות להבטחת קיומם היעיל של איסורים הקבועים בתקנות (סעי' 2), איסורים כגון חילול שבת, עריכת טקס דתי שלא על פי מנהג המקום שפוגע ברגשות המתפללים, לבוש שאינו הולם, עישון, לינה ועוד. בנוסף, ראשי הממונה להרחיק ממקום קדוש אדם המפריע לו במילוי תפקידו או העובר על איסור הקבוע בתקנות (סעי' 4(ג)).

• ניתן לשאול בחלק זה, ובמיוחד בהמשך לסעיף 3:

- לראייתו של רב הכותל מהו מנהג המקום?
- האם קיים מסמך עקרונות המגדיר מושג אמורפי זה?
- אם לא, האם רב הכותל שוקל הוצאת מסמך שכזה?

¹ https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/P224K1_001.htm

² בשנים 2013-2014 הועברו בהדרגה סמכויות אלה לשר לשירותי דת.

³ https://www.nevo.co.il/law_html/Law01/P224K1_002.htm

תפקיד רב הכותל – סקירה היסטורית

1. מבחינה היסטורית, את תפקיד רב הכותל מילא הרב יצחק אביגדור אורנשטיין עוד לפני קום המדינה, בעקבות החלטת ועדה שהוקמה על ידי היישוב היהודי לאחר מאורעות תרפ"ט (1928). הועדה, שעסקה בהשגחה ובפיקוח על הסדרים של הכותל המערבי, מינתה את הרב אורנשטיין להיות אחראי על הפעילות בכותל, ובין השאר להשגיח על הסדרים במקום, לעמוד בקשר עם המשטרה במקום, להיות מזכיר ועדת הכותל ועוד כיוצא בזה. הרב אורנשטיין מילא תפקיד זה עד מלחמת השחרור ונפילת הרובע היהודי.
2. לאחר שחרור הכותל במלחמת ששת הימים מונה הרב יוסף משה שכטר למלא את התפקיד. שנה לאחר מכן, בשנת 1968, מונה הרב מאיר יהודה גץ לרב הספרדי של הכותל, לאחר מכן מונה לרב הכותל ויתר המקומות הקדושים מסביב להר הבית, ובשנת 1992 מונה לתפקיד רב הכותל וכל המקומות הקדושים. בשנת 1995 מונה הרב שמואל רבינוביץ לרב המקומות הקדושים, ובשנת 2000 מונה גם לרב הכותל. כיום משמש הרב שמואל רבינוביץ גם כיו"ר הוועד המנהל של הקרן למורשת הכותל המערבי.
3. כי על פי התקנות הנוכחיות, הממונה, דהיינו רב הכותל, כפוף באופן משמעותי לרבנים הראשיים לישראל ושר הדתות. הדבר בא לידי ביטוי הן באופן מינויו והן בכך שסמכותו ליתן הוראות לשמירה על האיסורים הקיימים בכותל צריכה להיעשות על דעת הרבנים הראשיים ושר הדתות. הרבנות הראשית מודעת לכך, ובהזדמנות מסוימת אף הדגישה כי רב הכותל צריך לבצע את תפקידו רק בהתאם להנחיות הרבנות הראשית.⁴

- **ניתן לשאול בחלק זה, ובמיוחד בהמשך לסעיף 3:**
- האם רב הכותל יכול להגדיר בכמה משפטים את טיב מערכת היחסים בינו לבין הרבנות הראשית?
- האם לראייתו המצב הקיים בו הוא כפוף למשרד לשירותי דת תורם לניהול תקין של הרחבה? או האם לראייתו נדרשת מתכונת אחרת?

⁴<https://goo.gl/ssvWux>

פעולות חקיקה בכנסת ה-20 בנושא מעמדו של הממונה על רחבת הכותל המערבי

1. בדצמבר 2016 הוגשה הצעת חוק פרטית ע"י ח"כ מיכאל מלכיאלי החתומה ע"י ח"כים נוספים, "הצעת חוק שמירת הקדושה של הכותל המערבי ורחבתו, התשע"ז–2016"⁵. ההצעה בעיקרה מעגנת בחקיקה ראשית את ההוראות הקבועות בתקנות, בתוספות מעטות. הצעת החוק לא משנה את אופן מינוי הממונה, אך מעניקה לו סמכויות נוספות מאלו הקבועות בתקנות כיום, כגון הסמכות להכריע במקרה של מחלוקת האם מנהג מסוים נחשב מנהג המקום ולתת היתר לגבר להיכנס לעזרת נשים ולאישה לעזרת גברים. הצעת החוק הונחה לקריאה טרומית, אך לא התקדמה מאז הנחתה.⁶

2. בעקבות האירועים האחרונים ברחבת הכותל באישור רב הכותל, ביניהם מניעה מסגן נשיא ארה"ב לנאום בכותל וחניית רכבי הפרארי ברחבה (כדלקמן), פורסם בתקשורת כי ח"כ עזריה הגישה הצעת חוק העוסקת בסמכויות רב הכותל, וקובעת בין השאר באילו תחומים הוא לא יכול לעסוק, וכן מגבילה את תקופת כהונתו.⁷ בנוסף מבקשת הצעת החוק לקבוע כי הקרן למורשת הכותל תחויב לפרסם דו"ח חצי-שנתי שבו יפורטו מבקשי האירועים ונימוק אישורם או דחייתם.⁸

4. בינואר 2018 הניחו חברות הכנסת רחל עזריה ומיכל בירן ורחל את "הצעת החוק הסדרת נהלים בכותל המערבי ורחבתו, התשע"ח–2018", המבקשת לקבוע נהלים לעבודת הממונה על הרחבה בנושאי טקסים ואירוח אירועים ברחבת הכותל. הצע"ח מבקשת להתמקד באופיים של האירועים הנערכים ברחבת הכותל המערבי, מתן עדיפות לקיומם של אירועים ממלכתיים, רשמיים, אירועים מטעם צבא ההגנה לישראל או כוחות הביטחון, וכן אירועים למטרות חינוכיות; על פני אירועים מסחריים הנעשים למטרות רווח, לרבות פרסום או יחסי ציבור. בנוסף, הצעת החוק מבקשת לקבוע כי בכל חצי שנה יפורסמו באתר הקרן למורשת הכותל המערבי דוח תקופתי, ובו יפורטו האירועים שהתקיימו בכותל המערבי ואת הנימוקים בדבר אישורם. יש לשים לב כי ההצעה מבקשת לחריג מסמכויותיו של הממונה על רחבת הכותל המערבי נושאים המשפיעים או עשויים להשפיע על יחסי החוץ של מדינת

⁵http://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Laws/Pages/LawBill.aspx?t=lawsuggestionssearch&lawit_emid=2010290

⁶ במהלך 2017 הוגשו עוד שלוש הצעות חוק פרטיות העוסקות בכותל המערבי, ובעיקר בסדרי התפילה בו, על מנת לאפשר תפילת נשים. הצעות חוק פ/3856, פ/4231, פ/4370. במידת הצורך אוכל להרחיב עליהן.

⁷ בקשה דומה לקצוב את כהונתו של רב הכותל הוגשה גם על ידי התנועה לאיכות השלטון כבר במאי 2016. ראו <https://goo.gl/xjALGB>

⁸ <https://news.walla.co.il/item/3120780>. אציין כי לא מצאתי עדויות להגשת הצעת חוק זו במאגר החקיקה של הכנסת או באתר כנסת פתוחה.

ישראל ועל ביטחונה, לרבות סידורי אבטחה וביקורים דיפלומטיים ברחבת הכותל המערבי.

9

5. בינואר 2018 הניחה סיעת יש עתיד את "הצעת החוק השמירה על המקומות הקדושים (תיקון – המועצה הציבורית והגבלת כהונת הממונה), התשע"ח-2018", המבקשת לקבוע כי תקום מועצה ציבורית אשר תקבע את סדרי התפילה, הביקורים, הטקסים והאירועים בכותל המערבי. חברי המועצה יהיו, בין היתר, מזכיר הממשלה, מנכ"ל המשרדים הממשלתיים הרלוונטיים וכן חמישה נציגי ציבור המייצגים את יהדות התפוצות ואת ציבור המתפללים. עוד מוצע, כי המועצה תמנה ממונה שיהיה אחראי על ניהולו של הכותל המערבי, וכי תקופת כהונתו תהא חמש שנים מיום מינויו שלאחריה לא ניתן יהיה למנותו לתקופה נוספת.¹⁰

על בסיס המוצע בהצעות החוק השונות ניתן לשאול את רב הכותל את השאלות הבאות:

- האם לראייתו של רב הכותל, יש צורך לתת בידי את הסמכות להכריע במקרה של מחלוקת האם מנהג מסוים נחשב מנהג המקום?
- האם רב הכותל רואה לנכון צורך לפרסם באתר העמותה דו"ח חצי-שנתי שבו יפורטו מבקשי האירועים ונימוק אישורם או דחייתם?
- מהי דעתו של רב הכותל בנושא הגבלת כהונה לתפקיד?
- כיצד מתאפיין שיתוף הפעולה שלו עם משטרת ישראל?
- כיצד נקבעים נהלי האבטחה בכותל?
- האם הסדרנים והסדרניות המוצבים מטעם הקרן למורשת הכותל הינם עובדי הקרן, או עובדי חברה חיצונית?
- האם הסדרנים והסדרניות עוברות הכשרה כלשהיא?

⁹ <https://goo.gl/BsvYkE>

¹⁰ <https://goo.gl/yTRNom>

התייחסות לקרן למורשת הכותל המערבי בדו"חות מבקר המדינה

1. הפרק השלישי של דו"ח שנתי 67א מנובמבר 2016 של מבקר המדינה¹¹ עוסק בחברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ. בין השאר עסק הדו"ח (עמ' 88-91 לדו"ח) בניהול בית הכנסת "החורבה" בירושלים, אשר על ניהולו מופקדות החברה לשיקום ופיתוח והקרן למורשת הכותל גם יחד. עיקר הביקורת הופנתה כלפי החברה לשיקום ופיתוח על כך שלמרות גירעון משמעותי (כ-2.8 מיליוני שקלים) של בית הכנסת, החברה לא גבתה את חלקה של הקרן למורשת הכותל המערבי השותפה להפעלתו, זאת למרות שהקרן התחייבה לשאת בכיסוי הגרעון בהסכם משותף, והייתה מחויבת לכך גם על פי החלטת ממשלה. אמנם ההסכם בין החברה והקרן שונה כך שהאחריות לא היתה אמורה ליפול על הקרן, אבל שינוי ההסכם נעשה ללא סמכות, ולפיכך אין לו תוקף. חשוב להדגיש שביקורת המבקר הופנתה ביחס לחברה לשיקום ופיתוח, אבל אגב הדברים נלמד שהקרן לא עמדה בהתחייבויותיה הכספיות.

על בסיס האמור ניתן לשאול את רב הכותל:

מתחם העיר העתיקה רוויות בחברות ממשלתיות בעלות ייעודים שונים, כיצד נקבעות ההחלטות של הקרן למורשת הכותל בדבר התקשרויות עם חברות ממשלתיות אחרות הפעילות במתחם?

פעולות רב הכותל שפורסמו בתקשורת

1. בינואר 2018 ביקר סגן נשיא ארה"ב, ביקור פרטי ברחבת הכותל המערבי. לפי עדות עיתונאית ynet: "במהלך הביקור בכותל המארגנים הפרידו בין העיתונאים לעיתונאיות שסיקרו את האירוע. ההפרדה הייתה על בסיס המחיצה הקיימת, אך בעוד שהביקורים קודמים נערכו צמוד למחיצה כך שהנשים יוכלו לצפות ולסקר את האירוע מקרוב, או שהתאפשר לצלמות להיכנס לאזור הגברים, העיתונאיות נאלצו לסקר את האירוע כשהן עומדות מאחור על גבי כיסאות. נציגי השגרירות האמריקאית שהיו במקום נימקו את ההפרדה בהנחיית הקרן למורשת הכותל וברצון לכבד את נהלי המקום"¹². חברות הכנסת

¹¹ http://www.mevaker.gov.il/he/Reports/Report_552/6359c006-ff4e-45f0-aae4-839cd6350953/301-jewish-quater.pdf?AspxAutoDetectCookieSupport=1

¹² <https://goo.gl/SAJ2EV>

עזריה, לביא, וכהן-פארן יצאו בחריפות כנגד רב הכותל בעיקר בטענות שהפך את הכותל לרכושו הפרטי.¹³

2. בדצמבר 2017 התפרסם כי סגן נשיא ארה"ב ביקש לשאת נאום פוליטי ברחבת הכותל אך בקשה זו נענתה בסירוב ע"י רב הכותל. ח"כ סמוטריץ, גליק ועזריה הביעו הסתייגות ממהלך זה.¹⁴

3. בדצמבר 2017, בטקס הדלקת נרות החנוכה בכותל, נטען כי השרה לשוויון חברתי, גילה גמליאל, הדליקה את השמש בלבד ולא את החנוכייה עצמה, בהוראת רב הכותל, וזאת בניגוד להלכה המאפשרת באופן פשוט לנשים להדליק את נרות החנוכה.¹⁵

4. עוד בדצמבר האחרון התפרסם כי לצד המחיצה החדשה בין עזרת הגברים לעזרת הנשים בכותל נוספה מחיצה נוספת, אטומה, מצד עזרת הנשים. מנכ"ל התנועה המסורתית תקף את רב הכותל על החלטה זו, אך רב הכותל השיב בתגובה כי מדובר במחיצה זמנית לשם עבודות, שצפויה להיות מוסרת תוך זמן קצר.¹⁶

5. בנובמבר 2017 נערכה תצוגה של רכבי פרארי ברחבת הכותל, באישור רב הכותל ובארגון הקרן למורשת הכותל. לטענת הקרן מדובר היה בביקור של נציגי הנהלת החברה, ולא באירוע יחסי ציבור.¹⁷

6. בנובמבר 2017 פורסם תחקיר של התכנית "עובדה" ביחס לקשרים של נתן גייקובסון, מיליארדר קנדי, עם בכירים בשלטון הישראלי, וגם עם הרב שמואל רבינוביץ. לפי המתואר בתחקיר, רב הכותל קיבל כסף מגייקובסון עבור מטרות אישיות, ובתמורה נתן לו אישורי חנייה ברחבת הכותל. רב הכותל בתגובה הכחיש את הדברים.¹⁸

7. בפברואר 2017 פרסם ערוץ 10 תחקיר על הקשרים של רב הכותל עם משפחה מיליארדרית ממיאמי, במסגרתם, לטענת התחקיר, פעל הרב כשדלן עבור עסקי המשפחה בארץ וכן ניהל את קרן התרומות של המשפחה באופן פרטי.¹⁹ בעקבות הפרסום פתח היועץ המשפטי לממשלה בבדיקה והמשרד לשירותי דת קבע כי מדובר לכאורה בפעילות לא

¹³ <https://goo.gl/SAJ2EV>

¹⁴ <https://goo.gl/XS1ax>; <https://goo.gl/X7UX55>

¹⁵ <https://goo.gl/Uxhy2j>

¹⁶ <http://www.kikar.co.il/260660.html>

¹⁷ <http://www.kikar.co.il/254980.html>

¹⁸ http://www.mako.co.il/tv-ilana_dayan/2017/Article-c3b668728280061006.htm, דקה 30: 16 ואילך.

¹⁹ <http://10tv.nana10.co.il/Article/?ArticleID=1234157>

חוקית של רב הכותל. בתגובה התקבלה החלטת ממשלה המסדירה את אפשרות ניהול קרן התרומות ע"י רב הכותל.²⁰

8. ביולי 2016 פורסם כי העוזר של רב הכותל מנע מצלם ערוץ 10 להיכנס ברכבו לרחבת הכותל בטענה כי "אין כניסה לערבים". לאחר המקרה התנצל רב הכותל בפני הצלם.²¹

9. במרץ 2016 פנה הרב רבינוביץ לבכירים בש"ס ויהדות התורה, בבקשה לקדם חקיקה שתמנע את גיבוש מתווה הכותל שיאפשר לנשות הכותל והתנועות הרפורמיות (לדבריו), זאת לאחר שבדיונים על מתווה הכותל נראה שהיה שותף לפוליטיקאים שעסקו בגיבוש.²²

10. בדצמבר 2015, בעקבות פנייה של המשנה ליועמ"ש, עו"ד דינה זילבר, לפיה אין למנוע השתתפות של נשים בטקס הדלקת נרות חנוכה, הציע רב הכותל פשרה לפיה נשים ישתתפו בטקס וידליקו את אחת החנוכיות, אך לא ישתתפו באירוע המרכזי בעזרת הגברים. זילבר ברכה על הצעת הפשרה.²³

11. בשנת 2011 התפרסמו שני אירועים של הפרדה מתוכננת בין גברים ונשים ברחבת הכותל, בחג השבועות ובחג הסוכות, אך נראה כי היא נמנעה בטרם עת. לא ידוע על קשר של רב הכותל לאירועים אלה, אך באחד המקרים הקרן למורשת הכותל העסיקה סדרנים לפיקוח על ההפרדה המתוכננת.²⁴

12. לאורך כל שנות מאבק נשות הכותל התבטא רב הכותל פעמים רבות והביע את מחאתו כנגד הפעילות והתפילה שלהן.²⁵

רצף האירועים שהתרחשו לאחרונה מעלים שאין עוררין על כך שרחבת הכותל הינה מקום דתי וקדוש. אולם, בה בבעת, מדובר באתר בעל חשיבות לאומית חשובה, שמן הסתם זוכה ללא מעט סיקור תקשורתי בסוגיות שונות- חברתיות, ביטחוניות, מדיניות, אירועים תרבותיים. האם אין

²⁰ <https://www.themarker.com/news/politics/1.4191392> ; <https://www.10.tv/mmnews/144888.html>

²¹ [/http://www.93fm.co.il/radio/327370](http://www.93fm.co.il/radio/327370)

²² <https://www.haaretz.co.il/news/politi/1.2882769> ; <https://news.walla.co.il/item/2943563>

²³ <https://news.walla.co.il/item/2911942>

²⁴ מודרות למהדרין: הפרדה בין נשים לגברים והדרת נשים במרחב הציבורי בישראל, דו"ח שנתי שני – ינואר 2012,

המרכז הרפורמי לדת ומדינה, 30. <http://www.reform.org.il/Assets/mudarot.pdf>

²⁵ מאבק נשות הכותל מוכר, וכך גם יחס רב הכותל אליו, לכן חסכתי את הפירוט של הדוגמאות הרבות. דוגמאות

למשל: <http://www.nrg.co.il/online/11/ART2/891/871.html> ;

<https://www.inn.co.il/News/News.aspx/332869> ; <http://www.nrg.co.il/online/11/ART2/845/201.html>

מקום לחדד את הנהלים הקשורים לעיתונאים. אתר הקרן למורשת הכותל מצוטטת ההחלטה של ממשלת ישראל להקים את הקרן, והאופן שבו תחומי האחריות שלה קרן הוגדרו:

"ממשלת ישראל הטילה על הקרן למורשת הכותל להמשיך במבצע ולהוציאו לאור העולם. בשיקול דעת וזהירות תוך התחשבות במכלול היבטים ושיקולים דתיים, תיירותיים, ארכיאולוגיים, בטיחותיים ועוד".

- על בסיס האמור ניתן לשאול את רב הכותל:
- כיצד מתקבלות ההחלטות בדבר רכישת מחיצה חדשה ברחבת הכותל?
- כמה הצעות מחיר התקבלו?
- כיצד הצעות המחיר חושבו?
- אין ספק שהכותל מושך תשומת לב של מגוון קהלים, מהם השיקולים של רב הכותל באירועים שונים דוגמאת, שיתוף הפעולה עם חברת פרארי, ובעת אירוח סגן נשיא ארצות הברית?
- האם כונס צוות חשיבה על מנת לדון בקונפליקט שבין הסוגיות השונות בהן הכותל נמצא-חברתיות, מדיניות, תרבותיות, ויחסי דת ומדינה?
- האם רב הכותל שוקל כינוס צוות קבוצת חשיבה כאלה?

הערות נוספות

1. בשנת 2016 הרוויח מנכ"ל הקרן למורשת הכותל המערבי 413,664 ₪ ברוטו בשנה, כלומר 34,472 ₪ בחודש. המשנה למנכ"ל הרוויח 365,632 ₪ ברוטו בשנה, כלומר 30,469 ₪ בחודש.²⁶
2. בנוגע לקריטריונים של הקרן למורשת הכותל לקבלת אישור חניה קבוע ברכב – קריטריונים אלה מופיעים באתר הקרן,²⁷ בהם ראשי ערים, ח"כים, ראשי ישיבות ואדמו"רים, גם בני אדמו"רים שקהילתם מונה למעלה מ-1500 משפחות זכאים לאישור חנייה קבוע.
3. סקירה של פורום קהלת למדיניות בנושא הבעלות הממשלתית בחברות בישראל בחנה את ההצדקה לבעלות ממשלתית בחברות ממשלתיות רבות, ומציע לפרק, למזג או להפוך ליחידה ממשלתית חלק מהן.²⁸ אחד הגופים הנדונים בסקירה הוא הקרן למורשת הכותל המערבי (עמ' 42-44), ובסקירה הוצע לפרק את העמותה ולהעביר את תפקידיה לאגף

²⁶<https://goo.gl/Sv8p7n>

²⁷<https://www.thekotel.org/hakeren/approval>

²⁸http://kohelet.org.il/wp-content/uploads/2017/06/KPF068-Government-Ownership-of-Israeli-Businesses_ELECTRONIC_18.6.17.pdf

לפיתוח מקומות קדושים ושימורים שיוקם בחברה הממשלתית לתיירות בע"מ. הסיבות העיקריות לכך הן שמאחר שמדובר בעמותה, היא פועלת לטובת המגזר השלישי ולא לטובת המגזר הציבורי, ובנוסף, ישנם גופים ציבוריים נוספים שפועלים בתחום אתרי הדת ואתרי התרבות בעיר העתיקה.

4. הקרן למורשת הכותל, כעמותה רשומה, מחויבת לפעול על פי חוקי העמותות, ובעלת אישור ניהול תקין באופן קבוע מרשם העמותות. העמותה מפרסמת את הדו"חות השנתיים שלה מדי שנה, וכך גם את רשימת חמשת מקבלי השכר הגבוה ביותר בעמותה, ומידע זה נגיש לציבור. בנוסף, מאחר שמדובר בעמותה שהוקמה בעקבות החלטת ממשלה, היא כפופה לפיקוח ובקרה מצד רשות החברות הממשלתיות, לרבות קביעה של כללי ניהול וכללי שכר.²⁹

5. באתר האינטרנט של הקרן, תחת הכותרת "חופש המידע"³⁰ מציגה העמותה חלק גדול מהמידע אשר נדרש על ידי חברי הכנסת בפנייה לוועדת הביקורת. בין השאר מופיעים שם תקציב הקרן לשנת 2016 ופירוט הוצאות הקרן בשנים 2014-2015, וכן סקירת פעילויות הקרן בשנים 2015-2016. העמותה אף מפרסמת את רשימת כל מקבלי אישורי החניה הקבועה בכותל.

6. בסוף שנת 2016 פירסמה הקרן למורשת הכותל כי תציב לרשות הציבור באופן קבוע בבית שער הכניסה כיסאות גלגלים, בהודעתה נאמר:

"מאחר ואת הכותל המערבי פוקדים מבוגרים רבים, בעלי מוגבלות וכאלו המתקשים בהליכה, העמידה בשבוע האחרון "הקרן למורשת הכותל המערבי" כסאות גלגלים שישרתו את הזקוקים לכך במהלך ביקורם בכותל, ויקלו על התניידות. כסאות הגלגלים הוצבו בביתן שער הכניסה לרכבים על מנת שהמשתמשים יוכלו לקחתם במידת הצורך ולהשיבם למקום עם סיום הביקור, מבלי הצורך לתאם זאת מראש".

7. בסקירה של אתר עמותת 'נגישות ישראל' מופיעות שתי תלונות מהתקופה האחרונה בדבר קשיי הנגישות לכותל עבור בעלי מוגבלויות. תלונה שהגיעה ממשפחה אמריקאית ששהתה בארץ וביקשה ללכת לכותל, ולה בת נכה:

"בנסיעה האחרונה לישראל עם הבת הנכה שלי, לא נתנו לנו להיכנס דרך שער האשפות. נאמר לי להגיע דרך שער יפו. לא נתנו לי להיכנס משם באמצעות שומר מרוחק(!). איך אוכל לקבל אישור להיכנס לעיר העתיקה דרך שער יפו ולחנות

²⁹ באתר רשות החברות הממשלתיות מופיעים הדוחות הכספיים של הקרן מדי שנה, אך דו"ח הפעילות האחרון של הרשות נעשה ב-2008, ומאז לא נעשה עוד.

³⁰ <http://mof.gov.il/GCA/CompaniesInformation/Pages/CompanyInfo.aspx?k=760>
[/https://www.thekotel.org/hakeren/freedom_information](https://www.thekotel.org/hakeren/freedom_information)

בחניית הנכים הצמודה לרחבת הכותל? אני יכולה להביא את תג הנכה האמריקאי של הבת".

תלונה נוספת היא של מר ישראל ליפל, מנכ"ל משרד הדתות לשעבר:

"עקב מחלתו הוא הגיע לשער הכניסה לכותל במונית נגישה למשתמשים בכיסא גלגלים. השוטרת שהייתה במקום סירבה בתוקף לאפשר את כניסתם ודיברה, לכאורה, בגסות רבה. להתנהגות הזאת הצטרפו שוטרים נוספים והמתלונן (יחד עם אשתו והנהג) הרגישו "מגורשים". המתלונן מספר שהיה הממונה הראשון מטעם הממשלה על הכותל אחרי מלחמת ששת הימים והוא דאג אז לנגישות טובה של אנשים עם מוגבלויות לרחבת הכותל עם רכבם. מר ליפל כתב למשטרת ישראל ולמשרד לשירותי דת".³¹

על בסיס האמור ניתן לשאול את רב הכותל:

- מדוע בני אדמו"רים שקהילתם מונה למעלה מ-1500 משפחות זכאים לאישור חנייה קבוע?
- מה דעתו של רב הכותל בנושא הפיכת הקרן למורשת הכותל למחלקה בתוך האגף לפיתוח מקומות קדושים ושימורם?
- מדו"חות הקרן עולה שהקרן למורשת הכותל מקבלת תרומות סביב שיעור של 2.2 מיליון שקלים בכל שנה, האם הקרן למורשת הכותל עורכת פעילות לגיוס תורמים? מהו אופייה של פעילות זאת?
- מהן פעולות ההנגשה שנעשו על ידי הקרן למורשת הכותל על מנת להגביר את מידת הנגישות של המתחם לבעלי מוגבלויות שצריכים להגיע עם רכב למתחם?
- האם קיים תקציב ייעודי המיועד להגשת הכותל בעלי מוגבלויות?

³¹ <https://goo.gl/cEv3en> אתר נגישות ישראל.